

Bilaga 13:2 till kommunstyrelsens protokoll den 16 juni 2004, § 3

PM 2004 RI (Dnr 009-1350/2002)

Bojkotta israeliska varor

Skrivelse av Margareta Olofsson (v)

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Margareta Olofsson (v) anses besvarad med vad
föredragande borgarråd anför.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen den 17 april 2002 föreslår Margareta Olofsson (v) att Stockholms stad bojkottar alla israeliska varor. Bojkotten bör gälla all verksamhet som är finansierad av Stockholms stad - *bilaga*.

Remisser

Skrivelsen har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att lagstiftningen inte ger utrymme för kommunerna att göra utrikespolitiska ställningstaganden i form av bojkottbeslut mot enskilda länder.

Stadsledningskontoret för ändå fram, med tanke på den allvarliga situationen i mellanöstern, tanken om att väcka frågan hos regeringen om bojkott av israeliska varor kan vara ägnad att stimulera en utveckling mot normalisering. Stadsledningskontoret föreslår att staden inventerar tillgången på överskottsmateriel, som kan överlämnas till palestinierna. Stadsledningskontoret föreslår också att staden inventerar och klarlägger förutsättningarna för mera vidgade hjälpinsatser. Stadsledningskontoret föreslår slutligen att kontakt tas med SIDA för att närmare klarlägga på vilket sätt Stockholm skulle kunna medverka i hjälpinsatser i Gaza och på Västbanken.

Mina synpunkter

Jag kan konstatera att den problematik som tydliggörs i skrivelsen är i högsta grad föremål för diskussion på regerings- och EU-nivå och inom världssamfundet. Den svenska regeringens klart uttalade hållning är att det inte är aktuellt att införa några sanktioner eller bojkott gentemot Israel. Det står dock klart att övergreppen mot den palestinska befolkningen måste upphöra. Både israeler och palestinier har rätt till ett liv utan skräck och förnedring. Världssamfundet måste medverka till fred samt säkra och erkänna gränser för både Palestina och Israel.

Det är inte aktuellt för Stockholms stad att driva en linje som syftar till att införa sanktioner eller bojkott mot Israel när regeringen, EU och världssamfundet arbetar med förhandlingslösningar i riktning mot att parterna i konflikten närmar sig varandra i en positiv riktning. De frågor som anges i skrivelsen och som föranleder olika ställningstaganden ankommer på riksdagen och regeringen. Jag kan konstatera, vilket

också stadsledningskontoret lyfter fram, att det också är därför som lagstiftningen inte ger något utrymme för kommunerna att göra utrikespolitiska ställningstaganden i form av bojkottbeslut mot enskilda länder.

Jag ser den nationella strävan till samförstånd i internationella frågor som ett uttryck för ansvarstagande. Den trovärdighet som skapas genom detta förhållningssätt bör således värnas. Att Stockholms stad skulle agera på ett sätt som strider mot regeringens agerande skulle riskera att underminera de samtal och förhandlingar som kontinuerligt förs på annan nivå.

Den nya fredsplanen som undertecknades i Genève den 1 december 2003 föreslår en samlad lösning av konflikten. Det är en detaljerad redovisning och visar att det finns en beredskap från båda parterna att gemensamt gripa sig an de svåraste frågorna samt en vilja att göra de nödvändiga kompromisserna. EU måste tillsammans med FN, USA och Ryssland komma överens om den färdplan som ligger till grund för bildandet av en palestinsk stat och också se till att steg för steg i handling genomföra denna färdplan.

De svenska ställningstagandena är skarpa mot murar, återockupation, upprepade självmordsbombningar och utomrättsliga avrättningar. Det som sker i området fångar parterna i en ond cirkel. Jag vill dock understryka att regeringen har som huvudmål att främja en fredlig utveckling, vilket skall ske genom direkt stöd till fredsprocessen samt stöd till att främja de ekonomiska och sociala förutsättningarna för en fredlig utveckling och till insatser för demokrati och mänskliga rättigheter. Den enda möjligheten till fred är via förhandlingar. Med detta som bakgrund blir ställningstagande att inte använda sanktioner eller bojkotter mycket viktigt.

I övrigt kan tilläggas att Stockholms stads internationella engagemang formuleras och kommer till uttryck i den internationella policy som för närvarande ses över inom stadsledningskontoret. Staden kommer således framöver att ta ställning till en samlad policy för den internationella inriktningen och jag finner i övrigt ingen anledning att föregripa denna.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen av Margareta Olofsson (v) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Stockholm den 27 maj 2004

ANNIKA BILLSTRÖM

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

Margareta Olofssons (v) skrivelse anses besvarad med följande

Stadsledningskontoret konstaterar att lagstiftningen inte ger utrymme för kommunerna att göra utrikespolitiska ställningstaganden i form av bojkottbeslut mot enskilda länder.

Det vore emellertid felaktigt att bojkotta israeliska varor ens om det vore tillåtet för staden. För det första är varubojkott av princip förkastligt. Handelskontakter förmedlar även idéer och kontakter mellan människor. Det bästa sättet att påverka människor och sprida sina värderingar

är att handla med dem. Frihandel utan hinder i form av tullar, kvoter, restriktioner eller regelrätta bojkotter är den starkaste kraften för demokratisering och humanistiska värderingar.

För det andra är det inte Israel som ska bojkottas. Förvisso kan det finnas det skäl att ha synpunkter på delar av den i Israel förda politiken. Likafullt är detta något som även medborgarna i Israel tillåts ha. De tillåts även rösta i demokratiska val för att påverka den förda politiken, och detta i ett land som i princip varit i krigstillstånd från det att landet grundades.

Israel är mellanösterns enda demokrati. Israel är det enda landet i mellanöstern där araber tillåts rösta i demokratiska val. Israel är också det enda landet i mellanöstern där det finns folkvalda araber i det demokratiska parlamentet.

I detta läge föreslås inte bojkott av någon av alla de diktaturer som finns i området, utan av ett land som klarat av att behålla sin demokrati trots den oerhörda press landet ständigt befinner sig i. Det är inget annat än otillständigt.

Reservation anfördes av borgarrådet *Margareta Olofsson* (v) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. väcka frågan om bojkott av israeliska varor hos regeringen för att stimulera en utveckling mot en fredlig lösning av konflikten.
2. staden inventerar tillgången på överskottsmateriel, som kan överlämnas till den palestinska myndigheten, samt kartlägger möjligheterna för vidgade hjälpinsatser.
3. kontakt tas med Sida/Sala Ida AB för att närmare klarlägga på vilket sätt Stockholm skulle kunna medverka i hjälpinsatser i Gaza och på Västbanken.

Den problematik som tydliggörs i skrivelsen är i högsta grad föremål för diskussion på regerings- och EU-nivå och inom världssamfundet. Det står klart att övergreppen mot den palestinska befolkningen måste upphöra, och de gränsdragningar som världssamfundet har slagit fast respekteras. Både israeler och palestinier har rätt till ett liv utan skräck och förnedring. Världssamfundet måste medverka till fred samt säkra och erkänna gränser för både Palestina och Israel. De frågor som anges i motionen och som föranleder olika ställningstaganden ankommer på riksdagen och regeringen. Det är också därför som lagstiftningen inte ger något utrymme för kommunerna att göra utrikespolitiska ställningstaganden i form av bojkottbeslut mot enskilda länder. Däremot kan staden, som stadsledningskontoret föreslår, väcka frågan om bojkott hos regeringen. Det bör staden göra omgående, särskilt med tanke på att situationen i Palestina har försämrats avsevärt sedan SLK:s tjänsteutlåtande författades.

Som stadsledningskontoret understryker är utrikespolitik ett statligt kompetensområde, men kommuner och landsting kan i enlighet med SFS 2001: 151 5§ lämna bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller på annat sätt till ett land som får svenskt statligt bistånd. Stockholms stad bedriver redan idag flera sådana projekt i t ex Honduras, Ryssland och Polen. I enlighet med stadsledningskontorets förslag bör staden undersöka möjligheterna att starta någon form av samarbetsprojekt med Gaza eller Västbanken. Sonderingar med Sida/Sala Ida rörande detta ska göras. Stockholms stad bör också inventera tillgången på överskottsmaterial som med kort varsel kan lämnas över till den palestinska myndigheten.

ÄRENDET

I en skrivelse till kommunstyrelsen den 17 april 2002 föreslår Margareta Olofsson (v) att Stockholms stad bojkottar alla israeliska varor. Bojkotten bör gälla all verksamhet som är finansierad av Stockholms stad - bilaga.

REMISSER

Stadsledningskontoret har erhållit skrivelsen på remiss och tjänsteutlåtandet daterat den 23 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret konstaterar att lagstiftningen inte ger utrymme för kommunerna att göra utrikespolitiska ställningstaganden i form av bojkottbeslut mot enskilda länder. Med tanke på den allvarliga situationen i mellanöstern vill stadsledningskontoret ändå väcka frågan hos regeringen om bojkott av israeliska varor kan vara ägnad att stimulera en utveckling mot normalisering. Stadsledningskontoret föreslår, för att bidra till att lindra den svåra humanitära situationen i Gaza och på Västbanken, att staden inventerar tillgången på överskottsmateriel, som kan överlämnas till palestinierna. Stadsledningskontoret föreslår också att åt stadsledningskontoret uppdras att närmare inventera och klarlägga förutsättningarna för mera vidgade hjälpinsatser enligt SFS 2001:151 §5. Stadsledningskontoret föreslår slutligen att kontakt tas med SIDA/SALA IDA AB för att närmare klarlägga på vilket sätt Stockholm skulle kunna medverka i hjälpinsatser i Gaza och på Västbanken.

Bakgrund

Krisen i mellanöstern har fördjupats. Den humanitära situationen har gradvis förvärrats som ett resultat av växande motsättningar. Självmondsattacker besvaras med upptrappade våldsaktioner och kollektiva bestraffningar i strid mot folkrätten. FN-resolutioner och andra protester ignoreras. Bosättningspolitiken bidrar till en förvärrad situation. Mot denna bakgrund förordas i skrivelsen från Margareta Olofsson (v) handels sanktioner mot Israel. På kommunal nivå skulle denna ta sig uttryck i bojkott av israeliska varor vid kommunal upphandling.

Stadsledningskontorets synpunkter

Gällande lagstiftning

Enligt 2 kap. 1 § kommunallagen får kommuner och landsting själva ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan (lokaliseringsprincipen). Ansvaret för Sveriges internationella relationer vilar på staten. Regeringen kan tex. föreslå och riksdagen besluta om bojkottåtgärder från kommuners sida.

Lagen om offentlig upphandling (1992:1528) innehåller allmänna bestämmelser om offentlig upphandling och särskilda bestämmelser om offentlig upphandling av tex. varor. Upphandling skall enligt 1 kap. 4§ göras med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföras affärsmässigt. Upphandling skall ske utan ovidkommande hänsyn.

Vid konstitutionsutskottets behandling av frågan om bojkottåtgärder våren 1996 uttalade utskottet att någon generell lagstiftning som överlämnar åt kommunerna att avgöra vilka bojkottåtgärder som skall införas inte bör införas (bet. 1995/96: KU9).

Regeringsrätten har 1990-02-20 med anledning av besvär över beslut av Helsingborgs kommun om att kommunen förklarades som kärnvapenfrizon konstaterat att beslutet hade

karaktär av opinionsyttring, som faller utanför den kommunala kompetensen. Andra rättsfall med liknande innebörd har förekommit

Kommunfullmäktige avslog år 2001 en motion från Dick Urban Vestbro (v) vari föreslogs att Stockholm skulle ansluta sig till det internationella nätverket mot kärnvapenspridning Abolition 2000 med hänvisning till att förslaget låg utanför vad kommunallagen anger som kommunal angelägenhet.

Det kan således konstateras att gällande lagstiftning inte möjliggör bojkott av varor eller tjänster utifrån utrikespolitiska ställningstaganden enligt kommunallagen. Sådana ställningstaganden ankommer endast på riksdagen och regeringen.

Mellanösternkonflikten

Mellanösternkonflikten, i vilken de israeliska och palestinska rörelserna kämpat om ett och samma territorium, har nu pågått i över 100 år med varierande intensitet. Konfliktmönstren har förändrats framförallt efter staten Israels bildande år 1948. En kraftig upptrappning har ägt rum sedan intifadautbrottet i september år 2000 och den lågintensiva konflikten har utvecklats till ett krig med ett antal dödade, som kan räknas i 1000-tal.

Fredsprocessens misslyckande och utbredda våldshandlingar har lett till en humanitär, social och ekonomisk katastrof av oanad omfattning för palestinierna. Ekonomin i Gaza och på Västbanken kan betraktas som raserad. Hungern och undernäringen är lika allvarlig som i de mest utsatta afrikanska områdena enligt hjälporganisationerna. Palestiniernas vardag slås i spillror i systematiska aktioner. De palestinska flyktingarna är en av världens största flyktinggrupper och har av UNRWA beräknats till c:a 4 miljoner.

I resolution 1435 av den 24 september 2002 upprepade FN:s säkerhetsråd bl a., med hänvisning till Genève-konventionen, kravet att alla våldshandlingar måste upphöra inkluderande alla terrorhandlingar, provokationer och förstörelse. Vidare krävdes tillbakadragande av ockupationsstyrkor till positionerna före september år 2000 samt att den palestinska myndigheten ställer terrorister inför rätta. Bosättningarna på ockuperat område har byggts ut i strid mot Osloavtalet från 1993 och är ett av de största hindren för en fredlig lösning av konflikten.

Stadsledningskontoret vill erinra om den amerikanske presidentens anförande 2002-06-24 vari bl a. anfördes:

---"For the sake of all humanity, things must change in the Middle East. It is untenable for Israeli citizens to live in terror. It is untenable for Palestinians to live in squalor and occupation."---

---"Peace requires a new and different Palestinian leadership, so that a Palestinian state can be born. I call on the Palestinian people to elect new leaders, leaders not compromised by terror."---

---"As we make progress towards security, Israel forces need to withdraw fully to positions they held prior to September 28, 2000. And consistent with the recommendations of the Mitchell Committee, Israeli settlement activity in the occupied territories must stop."---

---"This means that the Israeli occupation that began in 1967 will be ended through a settlement negotiated between the parties, based on U.N. Resolutions 242 and 338, with Israeli withdrawal to secure and recognized borders."---

---"I can understand the deep anger and anguish of the Israeli people."---

---"I can understand the deep anger and despair of the Palestinian people. For decades you've been treated as pawns in the Middle East conflict."---

---"The time has arrived for everyone in this conflict to choose peace, and hope, and life."---

Stadsledningskontoret vill också erinra om det uttalande, som Europeiska rådet antog i Köpenhamn 12-13 december 2002.

"Fred i Mellanöstern är absolut nödvändigt. Europeiska rådet uppmanar det israeliska och det palestinska folket att bryta den eviga våldsspiralen. Europeiska rådet bekräftar sitt starka och entydiga fördömande av alla terroristhandlingar. Självmordsattacker skadar den palestinska saken ohjälpligt. Europeiska unionen stöder de ansträngningar som görs av de palestinier som försöker driva reformprocessen framåt och få ett slut på våldet. Europeiska rådet väddar till Israel att underlätta dessa ansträngningar. Europeiska rådet erkänner Israels legitima oro för sin säkerhet men uppmanar landet att upphöra med sin överdrivna användning av våld och utomrättsligt dödande, som inte ger den israeliska befolkningen säkerhet.

Våld och konfrontation måste ersättas med förhandlingar och kompromisser. Det internationella samfundet, inklusive parterna, delar visionen om två stater Israel och ett oberoende, livskraftigt, suveränt och demokratiskt Palestina vilka lever sida vid sida i fred och säkerhet på grundval av 1967 års gränser. Alla ansträngningar bör nu inriktas på att förverkliga den. Europeiska rådet ger därför högsta prioritet åt att Mellanösternkvartetten den 20 december i år skall anta en gemensam färdplan med tydliga tidsfrister för upprättandet av en palestinsk stat senast 2005. Genomförandet av färdplanen måste grundas på parallella framsteg inom säkerhet, politik och ekonomi och bör noga övervakas av kvartetten.

I detta sammanhang känner Europeiska rådet stor oro över den fortsatta olagliga bosättningen, som hotar att göra lösningen med två stater fysiskt omöjlig att genomföra. Bosättningarnas expansion och den därtill hörande byggverksamheten, som dokumenterats i rikt mått bland annat genom Europeiska unionens övervakning av bosättningarna, strider mot internationell rätt, förvärrar en redan instabil situation och ökar palestinernas fruktan för att israelernas åtagande att avsluta ockupationen inte är äkta. Ockupationen är ett hinder för freden. Europeiska rådet uppmanar enträget Israels regering att helt ändra sin bosättningsstrategi och att som ett första steg omedelbart tillämpa en fullständig och effektiv frysning av all bosättning. Europeiska rådet kräver ett upphörande av ytterligare konfiskering av mark för byggandet av det så kallade säkerhetsstängslet.

Avgörande åtgärder måste vidtas för att vända på den markanta försämring av den humanitära situationen på Västbanken och i Gaza som gör livet allt outhärdligare för vanliga palestinier och ger näring åt extremismen. Tillträde för humanitära organisationer och säkerhet för deras personal och utrustning måste garanteras.

För att stödja reformerna på de palestinska territorierna kommer EU att fortsätta med sitt ekonomiska stöd till den palestinska myndigheten med tydliga mål och villkor. EU uppmanar andra internationella givare att ansluta sig till detta åtagande, även med sikte på konsekventa insatser för återuppbyggnad. Israel måste å sin sida återuppta de månatliga överföringarna av palestinska skatteintäkter.

Europeiska unionen är fast besluten att fortsätta arbetet med sina partner i kvartetten för att i lika grad bistå israeler och palestinier på vägen mot försoning, förhandlingar och en slutgiltig, rättvis och fredlig lösning av konflikten."

Sveriges utrikesminister anförde 2003-01-30 i starkt koncentrat:

We must continue to react when Palestinian children are prevented for months to go to school, when the elderly cannot see their doctor, when pregnant women are prevented from getting to hospital to give birth. We have to protest when parents cannot come to work, cannot provide for their families - because their villages are closed off, because of curfews, because troops and tanks stand in their way - when people cannot live their daily life without being constantly humiliated.

More than 2000 Palestinians and 700 Israelis have been killed – and many more injured - since the second intifada began. Hundreds of Palestinian houses have been demolished. Thousands of olive trees have been uprooted. A majority of the Palestinians in the West Bank and Gaza live in poverty. The illegal settlements continue. Israel has the right to defend themselves against terrorism, but no one can really believe that this is the best way to do it.

Now, a wall is constructed, about 350 kilometres long, 8 meters high, by 60 metres broad. Israelis call it protection. Palestinians call it - rightly - confiscation.

Also the Israelis suffer. They suffer from the constant fear of suicide-bombers. The occupation drains the country's resources. Israel is a democracy balancing on a thin line. The result of the Israeli elections, two days ago, unfortunately points to continued confrontation, instead of security and of peace.

But we also know that a majority on both sides support a peace deal and seem willing to pay the necessary price.

We all know what the goal must be: peaceful coexistence between two sovereign states. We all know that it can only be reached through peaceful negotiations, based on international law, and the relevant UN resolutions.

Instead of using force the Israeli government should do everything to get the process back on track. Israel must end the occupation, give up settlements, and agree on a pragmatic solution to Jerusalem, in return for peace. Israel must abide by international law and conventions and stop humiliating the population in the occupied territories.

The Palestinian leadership must do everything in their power to stop the terrorist acts, and take legal measures against those responsible. They must stop those who exploit the despair of the young by recruiting them as terrorists. The Palestinian Authority must produce reform, for security, but also for democracy and Human Rights.

It seems that they are unable to stop the conflict, and find the way back to the negotiating table, by themselves. A third party intervention is needed.

Our hope right now is the Road Map proposed by the EU, building on the Arab Initiative, to get an independent, democratic and viable Palestinian state by 2005, side by side with Israel and its other neighbours. The Quartet - the EU, the UN, the USA and Russia - informally adopted the Road Map on 20 December last year.

Stadsledningskontoret konstaterar således att uttalanden gjorts under långa tider på alla nivåer syftande till att bringa konflikten under kontroll och främja fredsprocessen. Här redovisade uttalanden får ses som ett starkt engagemang från inflytelserika parter i att mellanösternkonflikten trappas ner och fredsprocessen återupptas. Huruvida rättmätiga förhoppningar om en normalisering kan knytas till det senaste initiativet måste bedömas som osäkert mot bakgrund av alla tidigare misslyckanden.

Bojkottåtgärder

Vilken betydelse nationella opinionsyttringar i form av bojkott enligt skrivelsens krav kan få i det spända läge som råder måste bedömas som osäkert. Stadsledningskontoret anser emellertid att det palestinska folket måste ges andra alternativ än att välja mellan att kapitulera eller bli terrorister. Israel som den överlägset starkare parten har ett särskilt ansvar i konflikten för att lindra och eliminera det lidande som palestinerna utsätts för genom ockupationspolitik och diskriminering. Om inte snar vilja till framsteg materialiseras får frågan om bojkott aktualiseras efter regeringens bedömning.

Överskottsmateriel

Utrikespolitik är ett statligt kompetensområde. Några undantag finns dock. Utrustning som inte längre behövs för den kommunala verksamheten får lämnas som bistånd till länder oavsett om de får svenskt statligt bistånd eller inte (SFS 2001:151). Det finns således inte något hinder för att staden lämnar överskottsmateriel till befolkningen (palestinier) i Gaza och på Västbanken. Stadsledningskontoret bör därför ges i uppdrag att inventera vilken materiel som kan vara aktuell att sända till den palestinska myndigheten eller via någon hjälporganisation i syfte att lindra den humanitära situationen i området.

Det kan vidare konstateras att enligt 5§ samma lag får en kommun lämna bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller på annat sätt till ett land som får svenskt statligt bistånd. Bistånd i form av ekonomiskt stöd får lämnas endast för att genomföra utbildning och rådgivning. Detta torde alltså innebära att när palestinerna får statligt bistånd har kommuner möjlighet att ge sådant bistånd. Stadsledningskontoret får mot här angiven bakgrund föreslå att

kontoret ges i uppdrag att närmare inventera och klarlägga förutsättningarna för mera vidgade hjälpinsatser.

Internationella samarbetsprojekt

Staden medverkar i olika samarbetsprojekt i andra länder med hjälpbehov inom olika områden. Det gäller tex. Honduras, Ryssland och Polen. Stadsledningskontoret anser att det mot här redovisad bakgrund kan vara motiverat att undersöka förutsättningarna för att etablera ett samarbetsprojekt med Gaza/Västbanken. Visby kommun har ett sådant samarbete med finansiering från SIDA/SALA IDA AB avseende Hebron på Västbanken. Stadsledningskontoret får således föreslå att kontakt tas med dessa hjälporganisationer för att närmare klarlägga på vilket sätt Stockholm skulle kunna medverka i hjälpinsatser i Gaza och på Västbanken.